

SECTION VIII. MILITARY SCIENCES, NATIONAL SECURITY AND SECURITY OF THE STATE BORDER

DOI 10.36074/logos-10.12.2021.v1.38

ВІЙСЬКОВО-ПОВІТРЯНІ СИЛИ БАЛТІЙСЬКИХ ТА СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО В СУЧАСНІЙ НАГОРОДНІЙ ФАЛЕРИСТИЦІ

Кривцов Артем Олегович

студент факультету підготовки офіцерів запасу за контрактом
Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Кривцов Олег Володимирович

начальник групи
факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації авіаційного персоналу
Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Царенко Олена Олексіївна

канд. політ. наук,
керівник напряму розвитку молодіжної науки
Громадська організація «Молодіжний центр наукової діяльності»

УКРАЇНА

Військово-повітряні сили є одним із найважливіших видів збройних сил держав, метою яких є забезпечення безпеки повітряних кордонів, виконання бойових завдань у повітрі, прикриття підрозділів та угруповань наземних видів та родів військ збройних сил з повітря, ведення повітряної розвідки, транспортування надважких матеріальних засобів, виконання операцій з повітряного десантування. Усі країни-члени Північноатлантичного альянсу (далі – НАТО) мають військово-повітряні сили, які беруть участь у захисті територіальної цілісності своєї країни та в миротворчих операціях. Також військово-повітряні сили мають власну геральдичну та нагородну системи. Нагородна система здебільшого складається із відзнак у вигляді орденів, медалей та нагрудних знаків, які досліджує та вивчає важлива наука – фалеристика. Робота присвячена нагородам військово-повітряних сил збройних сил Литви, Естонії та Норвегії.

Рішенням Сейму Литовської Республіки від 1 липня 1993 року Nr. I-196 була запроваджена відомча нагорода – Медаль Дарюса та Гіренаса, яка названа на честь видатних військових литовських льотчиків Стяпонаса Дарюса (1896-1933) та Статіса Гіренаса (1893-1933), які загинули під час трансатлантичного перельоту за маршрутом Нью-Йорк – Каунас. Дана нагорода вручається Міністерством оборони та Міністерством транспорту і зв'язку Литовської Республіки, за заслуги перед литовською авіацією. До 2003 року Медаль мала статус державної нагороди [1].

Рис. 1. Медаль Дарюса та Гіренаса

Металева колодка медалі обрамлена блакитною стрічкою та біло-бірюзовими смужками з обох боків [1].

Лицьовий бік Медалі зроблений із жетону, виготовлений з бронзи, на якому зображено по центру портрети в профіль видатних льотчиків Стяпонаса Дарюса та Статіса Гіренаса в льотних шоломах. В нижній частині зроблено напис литовською мовою «DARIUS IR GIRĖNAS» (переклад: Дарюс та Гіренас) [1].

В 1932 році була запроваджена відомча нагорода Міністерства охорони краю Литовської Республіки – Почесний знак Литовської військової авіації «Сталеві Крила». Даною відзнакою нагороджують військовослужбовців офіцерського та генеральського складу, які є льотчиками, що особливо відзначилися під час виконання завдань та операцій. В 1930-х та 1940-х роках відзнакою нагороджували військовослужбовців сержантського складу та військових льотчиків інших держав [2].

Рис. 2. Почесний знак Литовської військової авіації «Сталеві Крила»

Знак виготовлений зі срібла та зроблений у вигляді двох стилізованих сталевих крил, які прикрашені трикутними заклепками. Сталеві крила символізують військові літаки та авіаційну сферу. По центру зображено шестикутний хрест з рівновеликими поперечинами білого кольору та чорною облямівкою. Даний хрест є головним елементом гербу великокняжої та королівської династії Ягеллонів в XIV-XVI століттях. Представники династії були великими князями литовськими в XIV-XVI століттях [2].

В 2007 році була запроваджена відомча нагорода Міністерства оборони Естонської Республіки – Хрест заслуг Військово-повітряних сил. Нагорода має три ступенів і вручається за зразкову та сумлінну службу у Військово-повітряних силах Естонії, за розвиток естонської військової авіації та міжнародне військове співробітництво [3].

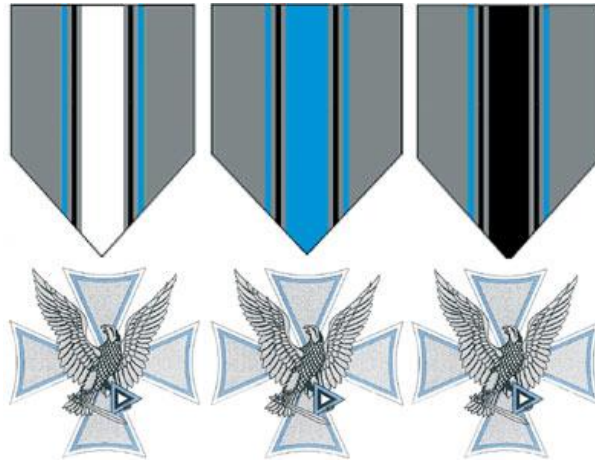

Рис. 3. Хрест заслуг Військово-повітряних сил трьох ступенів (Естонія)

Металева колодка Хреста обрамлена сірою стрічкою та трьома кольоровими смужками по центру. Кожна ступінь має власний колір центральної смужки, наприклад, хрест першого ступеню має біло-блакитні смужки, другого ступеню – блакитні смужки, а третього ступеню – чорно-блакитні смужки [3].

Лицьовий бік Хреста зроблений із жетону у вигляді срібного Мальтійського хреста із блакитною облямівкою, по центру якого зображено білого орла з мечем та стилізованим трикутним щитом. Дизайн жетону кожного ступеню є аналогічним один до одного [3].

В 1982 році була запроваджена відомча нагорода Військово-повітряних сил Королівства Норвегія – Медаль Військово-повітряних сил «За вірну службу». Медаллю нагороджуються військовослужбовці рядового складу Військово-повітряних сил Королівства Норвегія, які пройшли повну базову військову підготовку та звільнені в запас. Також відзначаються військовослужбовці офіцерського складу після здобуття військової освіти, які відслужили певний термін базової військової служби і в результаті звільнені в запас. За кожний черговий призов на військову перепідготовку на стрічку Медалі кріпиться п'ятикутна срібна зірка, але не більше трьох [4].

Рис. 4. Медаль Військово-повітряних сил «За вірну службу» (Норвегія)

Колодка Медалі обрамлена блакитною стрічкою, яка прикрашена срібними тоненькими смужками [4].

Лицьовий бік Медалі зроблений із жетону виготовленого із бронзи, на якому зображено по центру емблему Військово-повітряних сил Королівства

Норвегія. Емблема складається зі стилізованого сокола – символу неба та військової авіації, над яким зображено геральдичну корону – символу монархії та влади. В нижній стороні зображено лавровий вінок – символ слави і перемоги.

На зворотному боці зроблено по колу напис «LUFTFORSVARET – FOR FRED OG FRIHET» (переклад: Військово-повітряні сили – за мир та свободу» [4].

Базуючись на вищесказаному, можна зробити висновок, завдяки нагородній фалеристиці, можна дослідити геральдичні елементи військової авіації, історію розвитку нагородних систем військово-повітряних сил Литви, Естонії та Норвегії, а також вивчати історичні факти про військових льотчиків скандинавських та балтійських країн-членів НАТО.

Список використаних джерел:

- [1] DĖL DARIAUS IR GIRĖNO MEDALIO ĮSTEIGIMO BEI LIETUVOS RESPUBLIKOS ORDINŲ, MEDALIŲ IR KITŲ PASIŽYMĖJIMO ŽENKLŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO IR PAPILDYMO. Į S T A T Y M A S. LIETUVOS RESPUBLIKOS. (1993). Вилучено з: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5509>
- [2] Karo Aviacijos garbės ženklas "Plieno Sparnai". (2021). Вилучено з: <https://www.plienosparnai.lt/page.php?1185>
- [3] Õhuväe teeneteristi kirjeldus ning selle andmise ja kandmise kord. (2021). Вилучено з: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12838132>
- [4] Forsvarets medaljar. (2021). Вилучено з: <https://www.forsvaret.no/om-forsvaret/uniformer-grader-medaljer/medaljer>